

БІБЛІОТЕКА НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

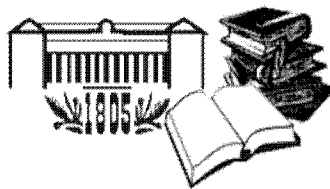
МУЗЕЙ РІДКІСНОЇ КНИГИ

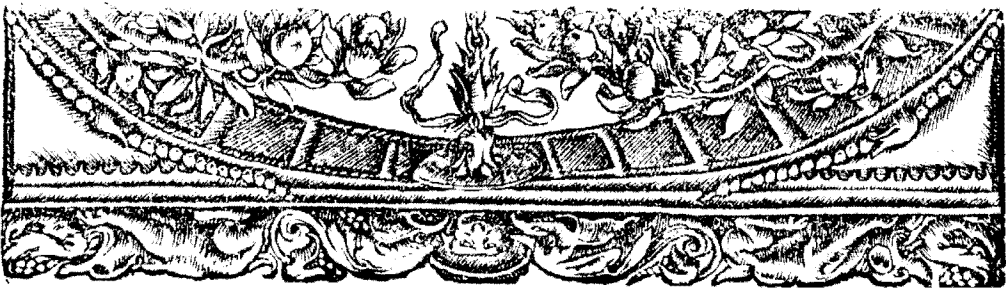
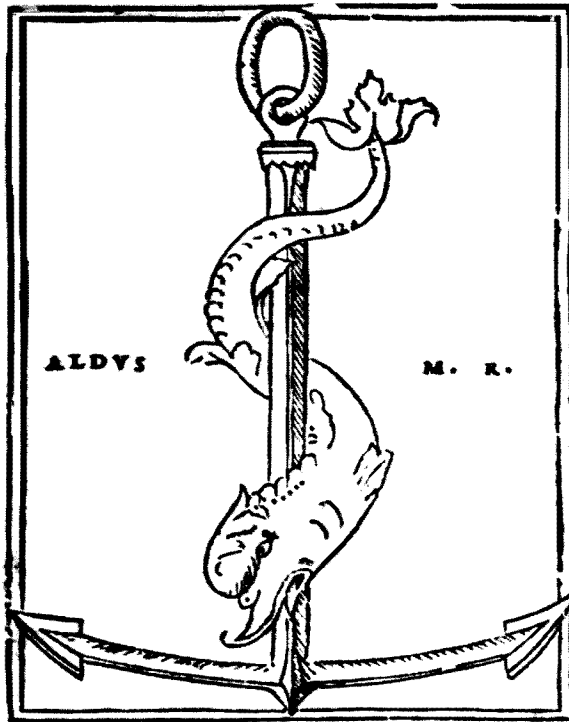
С Е Р І Я:

КНИЖКОВІ ПАМ'ЯТКИ
У ФОНДОВОМУ ЗІБРАННІ БІБЛІОТЕКИ
НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

заснована у 2010 році

190-річчю бібліотеки Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя присвячується

БІБЛІОТЕКА НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

МУЗЕЙ РІДКІСНОЇ КНИГИ

Олександр Морозов

**«А Л Ь Д И Н И»
В БІБЛІОТЕЧНОМУ ЗІБРАННІ
НІЖИНСЬКОГО
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО
ІНСТИТУТУ КНЯЗЯ БЕЗБОРОДЬКА**

КАТАЛОГ

НІЖИН
2010

УДК 025.343.3:099
ББК 78.37
М 79

Серія:
**«Книжкові пам'ятки у фондовому зібранні бібліотеки
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя»
заснована в 2010 році**

Автор передмови та упорядник:
Морозов Олександр Сергійович,
завідувач Музею рідкісної книги
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

«Альдини» в бібліотечному зібранні Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька: каталог. / упор. О.С.Морозов. – Ніжин: ТОВ «Ферокол», 2010. – 40 с.; іл.

ISBN 978-966-96864-8-0 (Серія «Книжкові пам'ятки у фондовому зібранні бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя»)

Каталог «альдин» з фондів бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя продовжує серію видань, спрямованих на бібліографічне розкриття фондів колекцій одного з найдавніших науково-просвітницьких книжкових зібрань Лівобережної України і містить у собі детальний науковий опис стародруків XVI століття, що побачили світ у венеціанській друкарні славетного італійського вченого-гуманіста і друкаря Альда Мануція та його нащадків. Текстовий опис нечисленної, але надзвичайно цінної колекції «альдин» бібліотеки НДУ імені М.Гоголя супроводжується передмовою та альбомом ілюстрацій.

Видання присвячене 190-річчю заснування бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та розраховане на фахівців-книгознавців, бібліотекознавців, істориків, філологів, культурологів, студентів та широкий читацький загал, якому цікава антична спадщина, історія книгодрукування та діяльність італійських гуманістів доби Відродження.

УДК 025.343.3:099
ББК 78.37

2008 року в Київському видавництві «Академперіодика» побачило світ фундаментальне і давно очікуване видання – книга відомого вітчизняного вченого-книгознавця Маргарити Шамрай «Альдини в бібліотеках України: каталог». Книга стала важливим результатом багаторічної праці дослідниці у книгозбірнях України і містить докладний науково-бібліографічний опис 140 видань венеціанської друкарні італійського просвітителя, вченого-гуманіста Альда Мануція та його нащадків. З урахуванням дублетів та окремих томів, каталог містить відомості про 190 наявних на сьогодні «альдин», що зберігаються в бібліотеках України. Книга ця стала, безумовно, цінним подарунком для всіх бібліофілів та науковців, яких цікавить антична спадщина, історія книгодрукування та діяльність італійських гуманістів доби Відродження.

Надзвичайно приємно, що до каталогу «альдин» потрапили відомості і про «ніжсинські» примірники. На початку 1990-х років М.А.Шамрай провела

грунтовні дослідження фондів європейських стародруків XVI-XVII ст., що зберігаються у бібліотеці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Кропіткий пошук дозволив виявити 6 унікальних видань венеціанської друкарні Альда та його нащадків. Цю роботу згодом продовжили співробітники бібліотеки та Музею рідкісної книги, яким пощастило віднайти ще одну «альдину» – видання 1513 року творів давньогрецького філософа Платона, яке, на жаль, не потрапило до каталогу. Отже, пропонований читачам нарис, присвячений ніжинським «альдинам», може слугувати доповненням до книги М.А.Шамрай «Альдини в бібліотеках України».

**Альд Мануцій-старший
(1450-1515)**

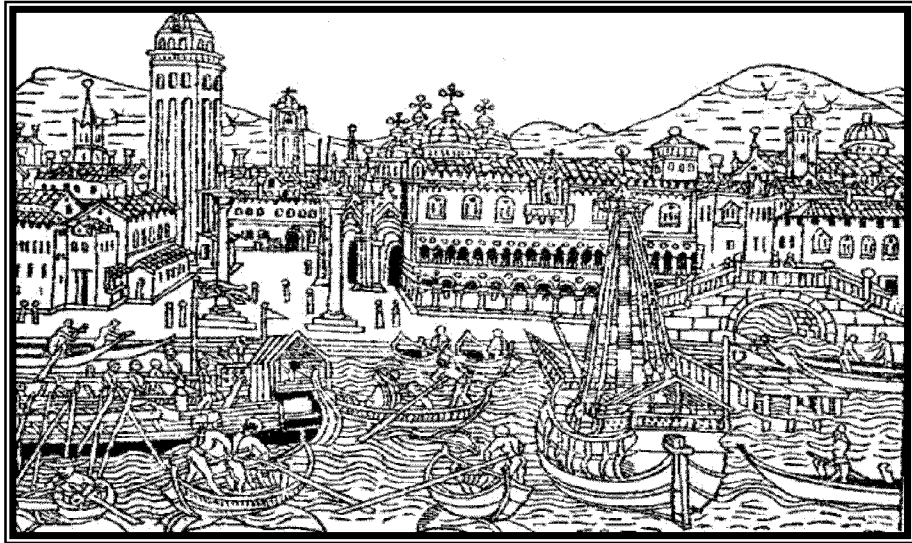
«АЛЬДИНИ» В БІБЛІОТЕЧНОМУ ЗІБРАННІ НІЖИНСЬКОГО ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ КНЯЗЯ БЕЗБОРОДЬКА

Книгозбірня Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – одна з найдавніших науково-освітніх бібліотек Лівобережної України, започатковано яку було 1820 року разом з відкриттям у Ніжині Гімназії Вищих Наук князя О. Безбородька. За 190-річну історію бібліотеки до її складу влилося чимало надзвичайно цінних книжкових і рукописних фондів, що справді перетворило це зібрання на унікальне історико-культурне явище.

Перлиною бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя безумовно слід вважати збірку європейських *палеотипів* (видань першої половини XVI ст.) та видань латинського шрифту другої половини XVI-XVIII ст., котра, як не дивно, найменше постраждала під час масових вилучень та переміщень літератури у 1930-х роках. Наукове вивчення збірки, яке започаткувала у першій половині 1990-х років київська дослідниця, відомий книгознавець М. Шамрай, а згодом продовжили співробітники бібліотеки університету, дозволило виділити у її складі низку видань відомих європейських друкарських фірм XVI-XVII століття – *Альда Мануція* та його нащадків – *Паола* та *Альда-молодшого*, відомих друкарів *Плантена*, *Опорінуса*, *Ет'єнів*, *Фробенів*, *Ельзевірів*, *Джунтів* та інших.

Предметом нашої книгознавчої розвідки ми обрали нечисленну, але надзвичайно цінну колекцію «альдин» – видань венеціанської друкарні, заснованої відомим італійським вченим-гуманістом та друкарем *Альдом Мануцієм*. У складі колекції виявлених на сьогоднішній день «ніжинських» *альдин* нараховується сім видань. Шість із них перебувають у Ніжині, та одне – у фондах відділу стародруків Національної Бібліотеки України імені В. Вернадського в місті Києві. Окремий примірник з бібліотеки Ніжинського університету являє собою видавничий конволют, у складі якого переплетено два видання *Альда Мануція-онука*.

Батько «альдин» і засновник славнозвісного венеціанського друкарського дому *Альд* (скорочено від *Теобальд*) *Пій Мануцій* (*Мануці* або *Мануччі*) народився неподалік від Риму, у невеличкому містечку Бассіано. Це сталося за одними даними 1450 року, за іншими – у 1448 або 1449 році. [1] Він був

Венеція у XV-XVI ст. Старовинна гравюра

нащадком старовинної флорентійської родини. Повне ім'я його латиною звучало як «*Aldus Pius Manutius Romanus*».

Початкову освіту майбутній друкар та вчений-філолог отримав у Римі. 1475 року він переїздить до університетського містечка Феррари, де і стає визнаним фахівцем в галузі давньогрецької та латинської словесності. Свою просвітницьку діяльність Альд починає як педагог. На дружнє запрошення видатного діяча доби італійського Відродження Джованні Піко делла Мірандоли Мануцій стає домашнім вчителем двох його малолітніх племінників, князів де Карпі, навчаючи їх класичним мовам. Саме на кошти одного зі своїх учнів, князя Альберто де Карпі, 1494 року Альд Мануцій і заснував видавництво, яке отримало назву «Дім Альда». [2]

Місцем розташування своєї друкарні Альд обрав Венецію, яка на той час була не тільки морськими воротами Європи, осередком європейської торгівлі, але й центром просвітництва, науки та культури доби італійського Відродження. У другій половині XV століття Венеція дала притулок потужній грецькій діаспорі, котра після розгрому турками Константинополя (1458 р.) була змушена шукати порятунку в сусідніх християнських землях. Саме вчені греки-емігранти і вивозили до Європи унікальні рукописи – класичні твори давньогрецьких філософів, істориків та письменників. Збереженню для майбутніх поколінь,

*Друкування книжок.
Гравюра XVI ст.*

виправленню, науковому та літературному редагуванню цих текстів Альд Мануцій і присвятив усе своє подальше життя. Найкращим засобом для досягнення цієї мети виявився друкарський верстат – винахід, що став поштовхом до справжньої «інформаційної революції» в історії європейської цивілізації. Вперше застосований для тиражування книжок близько 1450 року німцем Іоганном Гуттенбергом, буквально за якихось 30-40 років він поширився Європою. Одним із осередків італійського книгодрукування була Венеція.

Історики книгодрукування небезпідставно вважають, що саме Альд першим з європейських друкарів започаткував систематичне видання творів класичних античних авторів – Гомера, Арістотеля, Платона, Сократа, Павсанія, Арістофана, Лукреція, Геродота, Софокла, Вергілія, Овідія, Цезаря та інших. В переліку авторів, що друкувалися в «Домі Альда», були й талановиті сучасники – Петрарка, Данте, Боккаччо, Бембо, Еразм Роттердамський. На замовлення Альда талановитий італійський ювелір та гравер Франческо Гріффо з Болоньї виготовив шрифти (9 грецьких та 14 латинських), у тому числі й елегантний латинський *курсив*, який став справжньою окрасою *альдин*. Альда Мануцій справедливо вважають не тільки знавцем грецької та латинської мови, але й творцем сучасної системи пунктуації: саме він у своїх друках упорядкував застосування розділових знаків. Книги видавничого «Дому Альда» та його нащадків вражають не тільки ретельністю підготовки та редагування тексту, але й зовнішньою «суворою красою» (в них майже немає ілюстрацій та книжкових прикрас), яка мимоволі нагадує класичні «лапідарні» написи на античних грецьких та римських мармурових стелах. Книги Альда – це справжні шедеври книжкового мистецтва доби гуманізму та Відродження, характерними ознаками якої було глибоко

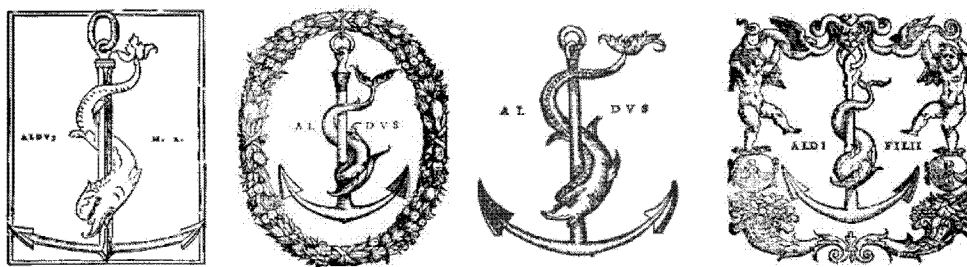
естетичне ставлення до життя, прагнення гармонії матеріального та духовного. [3]

Близько 1500 року Альд Мануцій збирає навколо своєї друкарні вчений гурток, що отримав назву «*Нова Академія*» («*Neacademia*»), до якого увійшли відомі вчені філологи, історики, філософи. Серед сподвижників та однодумців Альда були П'єтро Бембо, Марк Музурос, Сципйон Картеромах, Арістовул Апостолос, Іоанн Грегоропулос, Андре Навагеро, П'єтро Альціоні та інші. Ці поважні інтелектуали з університетською освітою не тільки допомагали перекладати та науково коментувати тексти античних авторів, але й виконували в друкарні Альда буденні редакторсько-коректурні роботи. Бажаними гостями в «Домі Альда» були такі відомі мислителі, як Еразм Роттердамський та Михайло Триволіс (останній невдовзі прийняв чернецтво у Ватапедському грецькому монастирі під ім'ям *Максима Грека* і 1518 року виїхав до Москви, де відіграв важливу роль у започаткуванні книгодрукування). [4]

1506 року військові заворушення у Венеції зупинили роботу друкарні Альда, але вже через два роки книговидавця знову повертається до міста. Заради відновлення друкарської справи він об'єднується зі своїм тестем (з донькою якого одружився близько 1500 року), досвідченим друкарем *Андреа Торрезано де Азола* та засновує видавничу фірму «*Дім Альда та Андреа, тестя*». І хоча А.Торрезано за віком був значно старшим від Альда та мав у Венеції авторитет як співпрацівник та спадкоємець славнозвісного друкаря Миколи Йенсона, енергійний та заповзятливий Мануцій стає безумовним лідером у новоствореній видавничій компанії. А.Торрезано не тільки поступився своєму зятю першістю та авторитетом, але й після передчасної смерті останнього (Альд Мануцій помер 1515 року від ран, нанесених йому вбивцями) продовжив його справу, зберігши як саму фірму, так і ім'я Альда на її видавничому знаці. Торрезано став вірним опікуном нащадків Альда – сина Паола та онука Альда-молодшого, які під його дбайливим керівництвом продовжили справу свого батька та діда. [5]

Кілька слів варто сказати про нащадків та послідовників славетного Альда, які своєю просвітницькою діяльністю в Болон'ї та Римі гідно підтримали славу *альдин*. Його син *Паоло Мануцій* (1512-1574) продовжував справу батька. З тією полум'яною енергією, з якою Альд-старший досліджував та видавав грецьких класиків, Паоло Мануцій віддався друкуванню праць латинських текстів. Він, насамперед, прославився як досвідчений латиніст та дослідник римських старожитностей. Користуючись прихильністю римського папи Пія IV, Паоло тривалий час керував у Римі редагуванням та виданням творів Отців церкви, а згодом повернувся до Венеції та очолив друкарню свого батька, в якій надрукував ще понад 200 надзвичайно цінних видань. Його син *Альд Мануцій-молодший* (1547-1597) також був найосвіченішою особистістю свого часу. Ще 14-річним юнаком він написав трактат про латинську орфографію, яка 1566 була надрукована окремим виданням. Під час свого перебування у Римі, Альд-молодший виконував обов'язки керуючого Ватиканської друкарні. Зі смертю останнього у 1597 році завершилася славетна історія *альдин*. Всього за 100 років існування видавничого «Дому Альда» з його друкарських верстатів вийшло близько 1100 видань, які сьогодні, безумовно, є надбанням європейської культури. [6]

Особливою відзнакою видавничих фірм середньовіччя був друкарський знак, який не тільки відіграв роль торгівельної марки, але й ніс у собі глибоку символіку. Приблизно з 1499 року в книжках Альда-старшого з'являється, спочатку як ребус у тексті, а згодом переноситься і на титульну сторінку усіх його видань, зображення дельфіна, що звивається довкола якоря. Цей символ, що отримав назву «*альдинський якір*», є ніщо інше,

Друкарський знак Альда Мануція та його нащадків («альдинський якір») на ніжинських альдинах

як графічна ілюстрація до давнього афоризму «*semper festina tarde*», що приблизно перекладається як «*поспішай повільно*», «*не чини необачно*». Нащадки Альда Мануція також використовували цей символ в якості друкарського знаку, дещо видозмінюючи його відповідно до естетичних вимог та смаків нового часу. [7]

Паоло Мануцій
Гравюра XVI ст.

Зацікавленість виданнями Альда та його нащадків у середовищі європейських інтелектуалів XVI-XVIII століття засвідчено численними маргіналіями (записами від руки на берегах сторінок книги), які є і

на ніжинських примірниках. Треба відзначити, що в ті часи робити на сторінках книги зауваження та нотатки було звичайним явищем для вдумливого, інтелектуального читача. Книги з маргіналіями сьогодні мають величезну історичну цінність як пам'ятки своєї епохи.

Як засвідчують розвідки українських книгознавців, в Україні XVI-XVII століття *альдини* були надзвичайною рідкістю. Це пояснюється тим, що основний потік видань античних авторів в Україну йшов не з далекої Італії, а з Німеччини та Польщі, де існували власні потужні видавничі центри.

Надходження *альдин* в бібліотеки Києва, Харкова, Львова, Одеси та Ніжина відбувається головним чином у XVIII-XIX століттях, коли у цих містах виникають приватні бібліофільські колекції, громадські наукові бібліотеки та навчальні заклади університетського типу. На сьогодні у бібліотеках України віднайдено 140 видань друкарні Альда та його нащадків у 190 примірниках. [8]

Ніжинська колекція *альдин*, як уже зазначалося, нараховує 7 видань у 6 примірниках, один з яких від 1934 р. зберігається у Національній Бібліотеці України ім. В.Вернадського (див. у нашому каталозі №2). Ці книги надійшли до бібліотеки Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька відповідно: №1 та №3 – у складі бібліотечного зібрання

Ніжинського грецького Олександрівського училища, яке 1875-1887 рр. було передане до інститутської бібліотеки після реорганізації училища [9]; №№ 2, 4, 5 та 6-7 – разом з книгозбірнею відомого німецького вченого-латиніста, професора Бонського, Бреславського та Лейпцизького університетів Фрідріха Вільгельма Річля (1806-1876), що була придбана у його вдови 1877 року. [10]

Книги, видані у друкарні славетного італійського вченого-гуманіста Альда Мануція та його нащадків, є справжніми перлинами пізньосередньовічного європейського книжкового мистецтва і становлять справжню гордість колекції книжкових пам'яток XVI-XVII ст. бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Науковий каталог цього невеликого за обсягом зібрання ніжинських *альдин* подається у хронологічному порядку, з обов'язковим позначенням на початку кожного окремого опису уніфікованої назви книги. Далі слідує повна назва видання, як вона подана на титульному аркуші. Якщо вихідні відомості зазначені у колофоні, це також відображено в описі. Обов'язковий блок бібліографічного опису містить відомості про основні параметри видання: формат, кількість сторінок, повноту примірника, сигнатури, наявність помилок у фоліації, книжкові прикраси та ілюстрації тощо. Факультативна частина опису звертає увагу, у першу чергу, на індивідуальні особливості кожного окремого примірника: склад видання, наявність маргіналій та власницьких записів, печаток, короткий опис палітурки, стану примірника, походження книги, основну бібліографію та ін.

Автор висловлює щире вдячність працівникам відділу зберігання фондів бібліотеки Ніжинського державного університету імені М.Гоголя та відділу стародруків Національної Бібліотеки України імені В.Вернадського за цінні консультації та надану можливість *de visu* ознайомитися з кожним примірником цього унікального зібрання.

КАТАЛОГ «АЛЬДИН»
з колекції книжкових пам'яток
бібліотеки Ніжинського історико-філологічного
інституту князя Безбородька

КАТАЛОГ «АЛЬДИН»
з колекції книжкових пам'яток бібліотеки
Ніжинського історико-філологічного
інституту князя Безбородька

№ 1. Plato (427 – 347 a. ae. n.). Opera. – Venetiis [Venezia]: in aedibus Aldi et Andrea soceri. IX. 1513.

OMNIA PLATONIS OPERA. = ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

У колофоні: Venetiis in aedibus Aldi, et Andrea soceri mense Septembri 1513.

Інв. № 122124; Шифр: EXXV 1№10.

2°. (32 x 21 см.). Сигнатури: 1⁸⁺³ 2⁴ a⁸-z⁸ aa⁸-hh⁸ ii⁴ A⁸-Z⁸ AA⁸-DD⁸ EE⁴.

Стор.: [32]; 502, [2]; 439, [1]. Примірник повний.

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 225x120 мм.

Помилки у пагінації: стор. 190 замість 109, стор. 228 замість 218, стор. 343 замість 341. Колонтитул. Колонцифри вміщені у зовнішньому верхньому куті сторінки. Кустоди. Сигнатури у I-му рахунку позначені на перших 5 аркушах, у II-му та III-му рахунках – на перших 4 аркушах.

Склад видання: 1) стор. [1] I-го рахунку – титул; 2) стор. [3]. I-го рахунку – «*Aldi Pii Manutii ad Leonem X. Pontificem Max. Pro rep. Christiana, pro'que re literaria, supplicatio.*»; 3) стор. [6] I-го рахунку – «*[I]ndex Librorum Platonis...*»; 4) стор. [7] I-го рахунку – «*Μ. Μουσου'ρου*»; 5) стор. [11] I-го рахунку – «*Πίναξ των Πλατωνος διαλογων...*»; 6) стор. [13] I-го рахунку – «*Πλάτωνος βίος κατα' Λαε'ρτιον Διογε'νη*»; 6) стор. [31]-[32] I-го рахунку – чисті; 7) стор. 1 II-го рахунку – «*Πλατωνος, Δια'λογοι*»; 8) стор. [503]-[504] II-го рахунку – чисті; 9) стор. 1 III-го рахунку – «*Πλατωνος, Πολιτειων*».

Оздоблення: гравірований друкарський знак Альда Мануція з написом «*Aldus M[anutius] R[omanus]*» на титульному аркуші та на стор. [440] III-го рахунку.

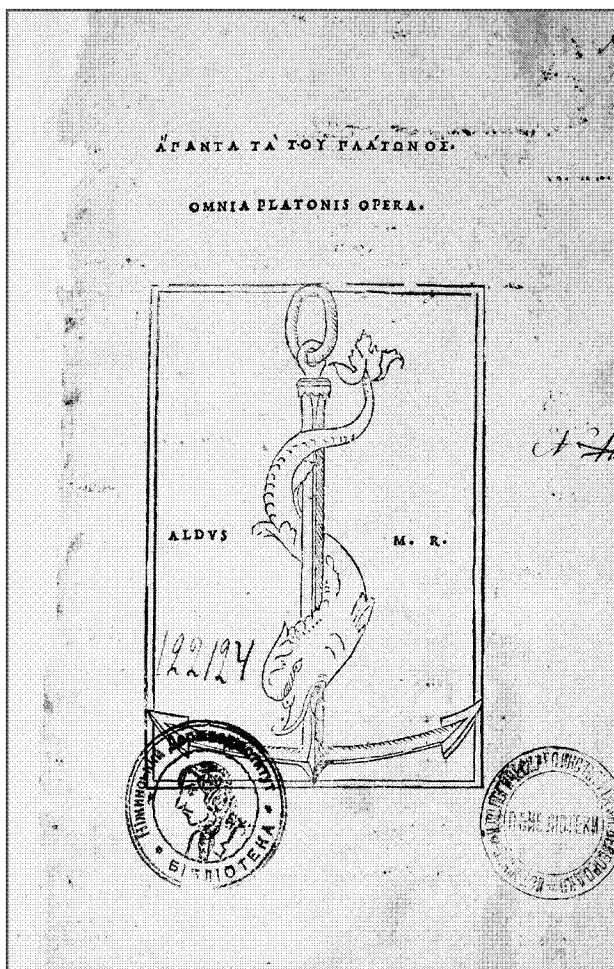
Записи: на титульному аркуші – старі інвентарні номери; у тексті – численні помітки на берегах сторінок; стор. 339 III-го рахунку – напис олівцем: «*Сентябрь, 1513 годъ. Въ Венециі. 9.VI.1841. Г.Нѣжинъ. Сутowicz*»; стор. [440] III-го рахунку – напис грецькою мовою.

Печатки: «П[ечать] библиотеки Историко-филологического института кн. Безбородка», «Ніжинський держпедінститут. Бібліотека».

Палітурка: XIX ст. – картон, обклеєний «мармуровим папером». Корінець обтягнутий шкірою.

Походження: Бібліотека Ніжинського грецького Олександрівського училища. Книга подарована училищу 1841 року Цитовичем. Особа дарувача лишається нез'ясованою. Рід Цитовичів відомий у північних районах Чернігівщині, зокрема – Почепському повіті, з XVIII ст. [11] 1875-1887 року разом з бібліотекою грецького училища книгу передано на зберігання до книгосховища Ніжинського історико-філологічного інституту кн.Безбородька. Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

Бібліографія: Adams H.M. *Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600.* – Cambridge, 1967. Vol. 1-2. – № 1436 [12]; Сторожевский Н. *Нежинские греки.* – К., 1863. – с. 25; Чернухін Є. *Книжкові зібрання ніжинських греків// Грецьке православ'я в Україні.* – К., 2001. – с.160, №2.

№1

№2. Perottus, Nicolaus (*Sepontinus; Perotti, Niccolo. 1430-1480*). *Cornucopiae siue linguae Latine commentarii. – Venetiis [Venezia]: in aedibus Aldi et Andrea soceri. XI.1513. (V.1517?)*

Київ, НБУВ: Ald.21

(До 1934 р. – Бібліотека Ніжинського державного педінституту імені М.Гоголя)

Інв. № 6137; Шифр: А IV 1№4)

IN HOC VOLUMINE HABENTUR HAEC./ CORNUCOPIAE, siue linguae latinae comentarij diligentissime recogniti: atque ex archetypo emendati./ Index copiosissimus dictionum omnium, quae in hisce Sypontini commentarijs, quae in libris de lingua Latina,/ et de Analogia M.Terentij Varronis: quae in undeuginti librorum fragmentis Sexti Pompeij Festi; quae/ in compendijs Nonij Marcelli de proprietate sermonum continentur: sic enim uno indice omnia comprehensa/ sunt: ut quaecunq; quaerantur dictiones: inueniri facillime possint. Historias praeterea, quae in toto hoc ipso uolumine continentur: sic curauimus omnes uno in loco colligendas: ut et in qua columna, et in quo uersis/ sine, facile quis, cum uolet: inueniat. Eodem modo et fabulae colectae sunt: et instituta: et inuentores rerum:/ et mores: et proueria: et remediae: eaq; alia ex alijs postindicem iussimus imprimenda: notate enim sunt/ totius operas singulae columnae, ac singuli columnarum omnium uersus arithmeticis numeris: quemadmodum/ ex eius ipsius indicis principio licet cognoscere: ubi primi numeri e litera notati, significant columnas: reliqui punctis distincti, uersus./

Eiusdem Sypontini libellus, quo Plynij epistola ad Titum Vespasianum corrigitur./

Cornelij Vitellij in eum ipsum libellum Sypontini Annotationes./

M.Terentij Varronis de lingua latina libri tres Quartus. Quintus. Sextus./

Eiusdem de Analogia libri tres./

Sexti Pompeij Festi undeuginti librorum fragmenta./

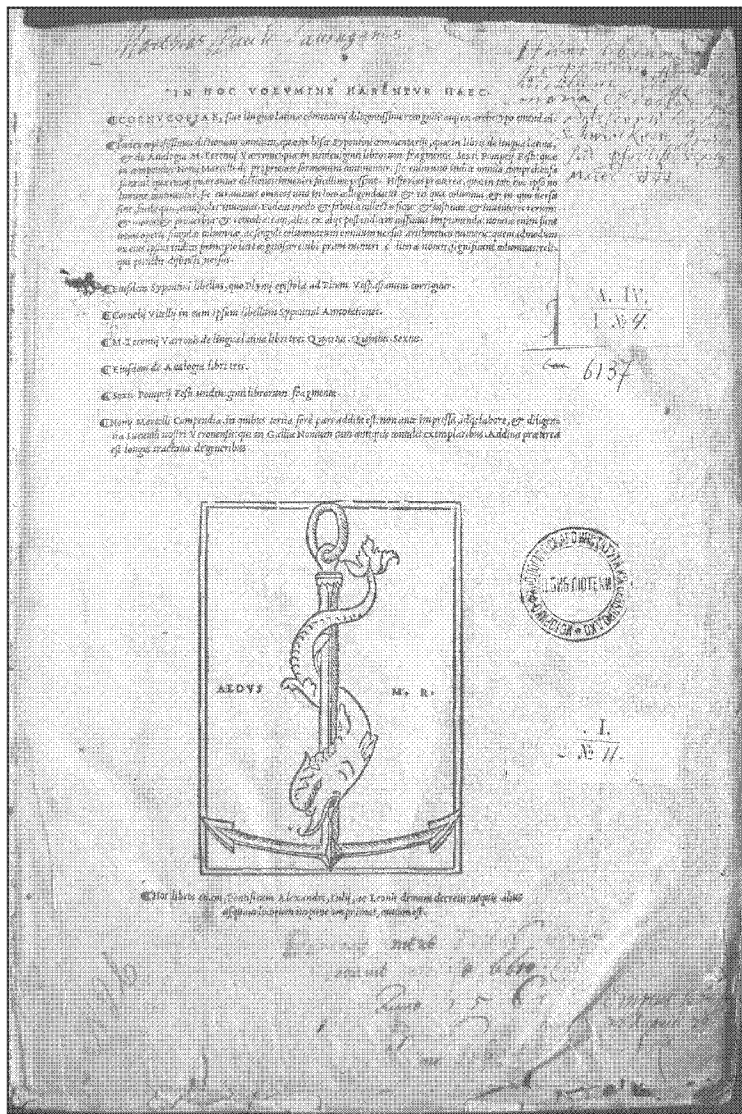
Nonij Marcelli Compendia, in quibus tertia fere pars addita est: non ante impressa, idq; labore, et diligencia lucundi nostri Veronensis: qui in Gallia Nonium cum antiques contulit exemplaribus. Additus praeterea/ est longus tractatus degeneribus./

Hos libros etiam, pontificum Alexandri, Iulij, ac Leonis demum decretis: nequis alius/ usquam lictorum impune imprimat, cautum est.

Колофон, стовпець 1054: Venetiis in aedibus Aldi, et Andrea soceri 1517 mense maio.

Колофон, стовпець 1436: Venetiis in aedibus Aldi, et Andrea soceri 1513 mense novembri.

2°. (34 x 23 см.). Сигнатури: [1]-[10]⁸ a⁸-z⁸ A⁸-Y⁸.

№2

Арк.: 79, [1]; стовп.: 1436, [4]. Примірник повний.

Друк: в один колір; стор. 1-79 I-го рахунку – в одну шпальту, решта сторінок (II-го рахунку) – у два стовпчики; у II-му рахунку – нумерація стовпчиків (по два на одній сторінці). Розмір набірної шпальти: 255 x 150, 245 x 165 мм. Розмір стовпчика: 245 x 75 мм.

Помилки у фоліації: у I-му рахунку: арк. 19 замість 29; арк. [1], [8], [14], [48] – нумеровані. У II-му рахунку: стовп. 498 замість 398; стовп. 493 – відсутній; стовп. 495 – повторюється двічі; стовп. 563-564 замість 603-604; стовп. 613 замість 631, стовп. 668-669 замість 968-969, стовп. 677 замість 977; після стовп. 1022 слідує стовп. 1023-1024, 1013-1014 та 1017-1018; стовп. 1064 замість 1054; стовп. [1055]-[1056] – нумеровані; стовп. 1701 замість 1710; стовп. [1121]-[1124] – нумеровані; стовп. 1188 замість 1178; стовп. [1127]-[1128] – нумеровані; стовп. 133 замість 1333; стовп. 1397-1398 замість 1409-1410; стовп. [1437]-[1438] – нумеровані;

Склад видання: 1) арк. [1] I-го рахунку – титул; 2) арк. 2 I-го рахунку – «*Purri Perotti in cornucopiae, siue commentarios linguae latine ad illustrem principem Federicum ducem...*»; 3) арк. 3-77 зв. I-го рахунку – абетковий покажчик; 4) арк. 78 I-го рахунку – «*Recognito diligenter toto uolumine...*»; 5) арк. 79 I-го рахунку – «*Leo Papa X universiis, et singulus...*» (*P. Bembus*); 6) арк. 80-80 зв. – чистий; 7) стовп. 1 II-го рахунку – «*Nicolai Perotti Cornucopiae, siue commentariorum linguae latinae...*»; 8) стовп. [1055-1056] II-го рахунку – друкарський знак; 9) стовп. 1057 II-го рахунку – «*M. Terentii Varonis de lingua latina, et de verborum origine ad Ciceronem liber quartus*»; 10) стовп. [1121-1122] II-го рахунку – «*Sexti Pompei Festi librorum undeviginti fragmenta*»; 11) стовп. 1123 II-го рахунку – «*Aldus lectori S. Epistolae Pauli Pontificis ad Carolem Regem*»; 12) стовп. [1127-1128] II-го рахунку – сторінка чиста; 13) стовп. 1129 II-го рахунку: «*Nonii Marcelli Tiburticensis compendiosa doctrina ad filium de proprietate sermonum*»; 14) стовп. [1437]-[1438] II-го рахунку – чисті; 15) стовп. [1437]-[1438] II-го рахунку – друкарський знак.

Оздоблення: гравірований друкарський знак Альда Мануція з написом «**Aldus M[anutius] R[omanus]**» на титульному аркуші, на сторінках зі стовпчиками [1055-1056] та [1437]-[1438] II-го рахунку.

Записи: на титульному аркуші – старі інвентарні номери; у тексті на берегах сторінок – численні рукописні помітки латиною.

На титульному аркуші:

1) «**Matthias Pauli Lauinganus**» (скорописом XVI ст.)

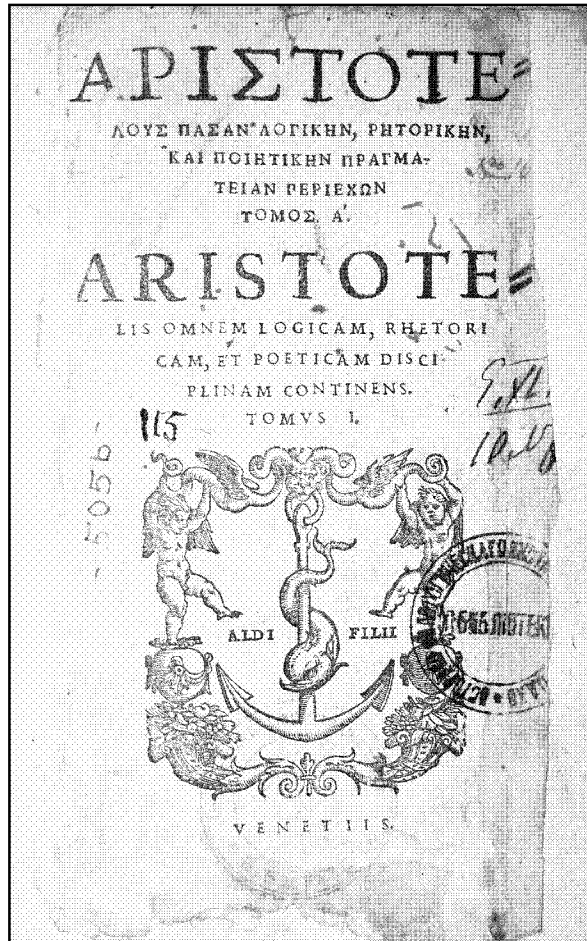
2) «**D[ominus(?)] meus [...] donauit [...]is libro [...] Anno 1561 B[...]**» (напис пошкоджений);

3) У верхньому правому куті: «**Hunc librum [...] perpetuum Am[...]minilum prior(?) memoria et [...] orfoepio(?) adolescenti Jacobo Sweickero, Amico suo perfectiss.(?) Sixtus Maier[...]**» (напис пошкоджений);

4) внизу аркуша, тією ж рукою, що і попередній: «**Emptus Tubingae 27 Augusti 76.**»

На передньому форзаці:

1) червоним олівцем: «**Liber raris**»;

№ 3

2) «Акт 31, п. 47, 22/Х-34. З Біб[ліоте]ки Ніженськ[ого] Пед[агогічного] Інстит[уту]»

3) звичайним олівцем: «F.Ric. / 66».

Печатка: «П[ечат]ь библиотеки Историко-филологического института кн. Безбородка».

Палітурка: XVI ст.: дошки, обтягнуті шкірою світло-коричневого кольору, тиснений рослинно-лінійний орнамент; збереглася добре. На корінці – паперова наклейка з позначенням шифру бібліотеки Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Металеві застібки (верхня збереглася повністю, нижня – частково).

Походження: Примірник належав бібліотеці Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька (згодом – Ніжинського державного педагогічного інституту імені М.Гоголя), куди надійшов 1877 року разом з книгозбірнею професора Боннського та

Лейпцизького університетів Фрідріха Річля (1806-1876). Вилучений з Ніжина та переданий до Бібліотеки АН УСРР (згодом – Національна Бібліотека України ім. В.Вернадського), акт № 31 від 22 жовтня 1934 р.

Бібліографія: *Adams H.M. Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600. – P 721 [12]; Шамрай М. Альдини в бібліотеках України. – К., 2008. – № 20, екз. b [1]; Каталог палеотипов из фондов ЦНБ им. В.Вернадского НАНУ. – К., 1995. – №1951.*

№3. Aristoteles (384 – 322 a. ae. n.). Logica, rhetorica et poetica. Tomus I. – Venetiis [Venezia]: apud Aldi filios. 1551.

ARISTOTE/LIS OMNEM LOGICAM, RHETORI/CAM, ET POETICAM DISCI/PLINAM CONTINENS. TOMUS I. = ΑΡΙΣΤΟΤΕ/ΛΟΥΣ ΠΑΣΑΝ ΛΟΓΙΚΗΝ, ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ,/ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ ΠΡΑΓΜΑ/ΤΕΙΑΝ ΠΕΡΕΙΕΧΩΝ/ ΤΟΜΟΣ Α΄

У колофоні: *Venetiis apud Aldi filios, expensis nobilis uiri Federici de Turrisanis eorum aunculi, 1551.*

Інв. № 5056; Шифр: EXLII 10№6.

8°. (17,5 x 11,5 см.). Сигнатури: g⁸-z⁸ aa⁸-uu⁸.

Стор.: [2], 97-680. Примірник неповний (втрачені стор. 3-96).

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 130 x 80 мм.

Помилки у пагінації: стор. 114 замість 214, стор. 116 замість 216, стор. 130 замість 230, стор. 132 замість 232, стор. 142 замість 242, стор. 144 замість 244, стор. 169 замість 269, стор. 171 замість 271, стор. 173 замість 273, стор. 359 замість 358, стор. 358 замість 359, стор. 381 замість 391, стор. 452 замість 458. Колонтитул. Колонцифри вміщені у зовнішньому верхньому куті сторінки. Сигнатури позначені на перших 4 аркушах.

Склад видання: 1) стор.[1] – титул; 2) стор.144 – «Αριστοτε'λους α'ναλυτικων προτε'ρων, δευ'τερον»; 3) стор.187 – «Αριστοτε'λους α'ναλυτικων υ'στε'ρων»; 4) стор.253 – «Αριστοτε'λους τοπικων πρωτον»; 5) стор. 396 – «Αριστοτε'λους περι' σοφιστικων ε'λε'γχων»; 6) стор. 440 – чиста; 7) стор. 441 – шмуцтитул «Aristotelis de arte rhetorica lib. tres»; 8) стор. 442 – чиста; 9) стор. 443 – «Αριστοτελους τε'χνης ρ'ητορικης των εις τρι'α το Α'»; 10) стор. 494 – «Τε'χνης ρ'ητορικης το Β'»; 11) стор. 582 – «Αριστοτελους Αλεχανδρω ευ πραττειν»; 12) стор. 585 – «Αριστοτελους ρητορικη προς Αλεχανδρον»; 13) стор. 645 – «Αριστοτελους περι ποιητικησ»; 14) стор. [680] – книжковий знак.

Оздоблення: гравірований друкарський знак видавничого дому нащадків Альда Мануція з написом «*Aldi Filii*» на титульному аркуші та на стор. [680]; гравіровані ініціали.

Записи: У тексті – рукописні помітки латиною на берегах сторінок. Стор. [680] – напис грецькою мовою.

Печатки: «П[ечать] библиотеки Историко-филологического института кн. Безбородка», «Ніжинський держпедінститут. Бібліотека»;

Палітурка: XVIII-XIX ст. – картон, фарбований папір. Корінець та кутики обтягнуті шкірою.

Походження: Бібліотека Ніжинського грецького Олександрівського училища. У 1875-1887 рр. разом з бібліотекою училища книгу передано на зберігання до книгосховища Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

Бібліографія: Adams H.M. *Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600.* – A1733 [12]; Шамрай М. Альдини в бібліотеках України. – № 88 [1]; Чернухін Є. Книжкові зібрання ніжинських греків. – с. 160, №7.

№4. Sigonius, Carolus. (Sigonio, Carlo. 1523-1584). Fasti consulares. – Venetiis [Venezia]: apud Paulum Manutium. 1556.

Інв. № R 6521. Шифр: B VI 1№12

CAROLI SIGONII/ FASTI CONSVLARES/ ac triumphi acti/ A ROMULO REGE VSQVE AD/ TI. CAESAREM./ EIVSDEM IN FACTOS, ET TRIVMPHOS,/ IDEST IN VNIVERSAM ROMANAM/ HISTORIAM COMENTARIVS./ Eivsdem de Nominibus Romanorum liber./ VENETIIS, 1556/ Apud Paulum Manutium, Aldi F./ Cum priuilegio Illustriss. Senatus Veneti,/ in annos XX.

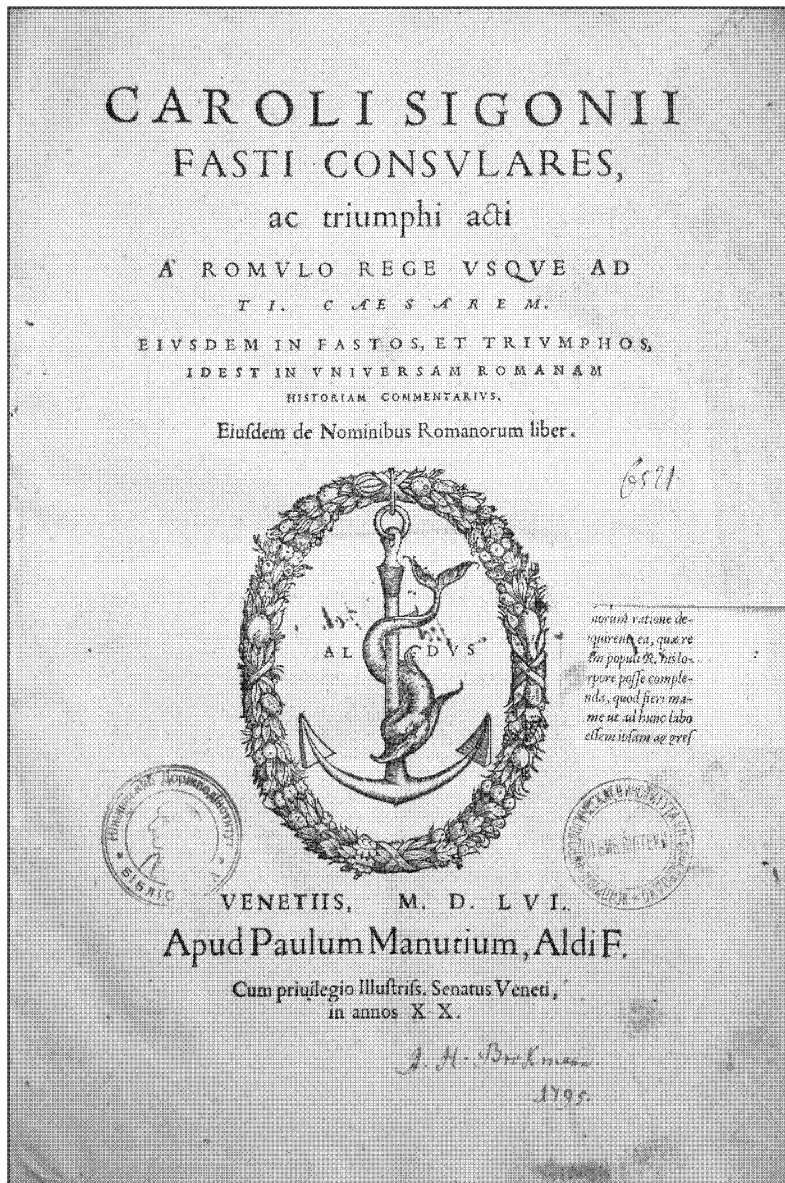
На другому титулі (арк. [1] II-го рахунку): CAROLI SIGONII/ IN FASTOS CONSVLARES,/ AC TRIVMPHOS ROMANOS/ Comentarius./ VENETIIS, 1556./ EX OFFICINA STELLAE GIORDANIS/ ZILETI./ Cum priuilegio Caesareo: et Illustriss./ Senatus Veneti.

2°. (31 x 21 см.) . Сигнатури: aa⁴-dd⁴ a⁴-z⁴ A⁴-S⁴ T²

Арк.: [3], 4-16; [4], 5-161, 166-169, [1]. Примірник повний.

NB. На звороті арк. 16 I-го рахунку, що передує другому титулу – слабкий дзеркальний відбиток видавничого знаку друкарського дому нащадків Альда Мануція (перебився з наступної сторінки, нині відсутньої). Це свідчить про зовсім відмінний первісний склад даного примірника. Наявність майже ідентичного видання з іншими відомостями про відповідальність (див. № 5 каталогу), вказує або на спільну участь у виданні двох видавців, або на те, що другий видавець довершував розпочате Паоло Мануцієм друкування книги вже в іншій друкарні.

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 240 x 150 мм.

№ 4

Помилки у фоліації: у I-му рахунку – арк. 13 замість 14; у II-му рахунку – арк. [1]-[4] – нумеровані; за арк. 161 слідує (без порушення тексту) арк. 166-167; арк. 164 замість 168; арк. [170] – нумерований. Колонтитул. Колонцифри – у правому верхньому куті аркушу. Кустоди. Сигнатури позначені на перших двох аркушах зшитку.

Склад видання: 1) арк. [1] I-го рахунку – титул; 2) арк. [2] I-го рахунку – «*Illustriss. et potentiss. Ferrariensium duci Herculi II. Carolus Sigonius. S.*»; 3) арк. [3] I-го рахунку – «*Fasti Consulares ac Triumpho acti, a Romulo Rege usque ad ti. Caesarem*»; 4) арк. [1] II-го рахунку – другий титул; 5) арк. [2] II-го рахунку – «*Sereniss. ac illustriss. venetiarum principi Lavrentio Priolo Carolus Sigonius S.D.*»; 6) арк. [4] II-го рахунку – «*Caroli Sigonii in commentarium fastorum, ac triumphorum Romanorum praefatio*»; 7) арк. 152 II-го рахунку – «*Caroli Sigonii de nominibus Romanorum liber. Cur Romani multis nominibus vsi sint*»; 8) арк. [169] II-го рахунку – «*Errata et praetermissa ita corrigenda ac svpplenda*».

Оздоблення: гравірований друкарський знак видавничого дому нащадків Альда Мануція з написом «*Aldus*»; на другому титулі – гравірований друкарський знак: «*ex officina Stellae Giordanis Zileti*»; гравіровані ініціали.

Записи:

1) На передньому форзаці: «*Bonnae 1852 F.R.*»

2) На титульному аркуші: «*J.H.Brokmanna 1795*»

Печатки: «*Библиотеки историко-филологического института кн. Безбородко*», «*Ніжинський держпедінститут. Бібліотека*»

Палітурка: XVIII-XIX ст.: картон, пергамен.

Походження: Примірник належав бібліотеці Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, куди надійшов 1877 року разом з книгозбірнею професора Боннського та Лейпцизького університетів *Фрідріха Річля* (1806-1876). Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

Бібліографія: *Шамрай М. Альдини в бібліотеках України: Каталог. – № 98 [1].*

№5. Sigonius, Carolus. (Sigonio, Carlo. 1523-1584). Fasti consulares. – Venetiis [Venezia]: ex officina Stellae Giordanis Zileti, 1556.

Інв. № 6672, Шифр: BVI 1№11

CAROLI SIGONII/ FASTI CONSVLARES/ ac triumpho acti/ A ROMULO REGE VSQVE AD/ TI. CAESAREM./ EIVSDEM IN FACTOS, ET TRIVMPHOS,/ IDEST IN VNIVERSAM ROMANAM/ HISTORIAM COMENTARIVS./ Eivsdem de Nominibus Romanorum liber./ VENETIIS, 1556./ EX OFFICINA STELLAE GIORDANIS/ ZILETI./ Cum priuilegio Caesareo: et Illustriss./ Senatus Veneti.

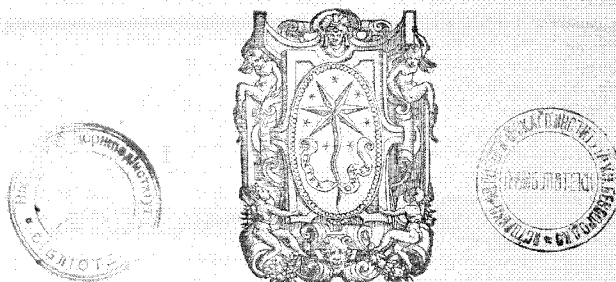
На другому титулі (арк. [1] II-го рахунку): CAROLI SIGONII/ IN FASTOS CONSVLARES,/ AC TRIVMPHOS ROMANOS/ Comentarius./ VENETIIS, 1556./ EX OFFICINA STELLAE GIORDANIS/ ZILETI./ Cum priuilegio Caesareo: et Illustriss./ Senatus Veneti.

CAROLI SIGONII
FASTI CONSVLARES,
ac triumphī acti

A ROMVLO REGE VSQVE AD
T I. C A E S A R E M.

EIVSDEM IN FASTOS, ET TRIVMPHOS,
IDEST IN VNIVERSAM ROMANAM
HISTORIAM COMMENTARIVS.

Eiusdem de Nominibus Romanorum liber.

№ 5

NB. Примірник цілком тотожний до №4 нашого каталогу, за виключенням арк. [1] та [13в.]

2°. (31x21 см.) . Сигнатури: aa⁴-dd⁴ a⁴-z⁴ A⁴-S⁴ T²

Арк.: [3], 4-16; [4], 5-161, 166-169, [1]. Примірник повний.

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 240 x 150 мм.

Помилки у фоліації: у I-му рахунку – арк. 13 замість 14; у II-му рахунку – арк. [1]-[4] – нумеровані; за арк. 161 слідує (без порушення тексту) арк. 166-167; арк. 164 замість 168; арк. [170] – нумерований. Колонтитул. Колонцифри у правому верхньому куті аркушу. Кустоди. Сигнатури позначені на перших двох аркушах зшитку.

Склад видання: 1) арк. [1] I-го рахунку – титул; 2) арк. [1зв.] I-го рахунку – «*Exemplum privilegii Caesarei.*»; 3) арк. [2] I-го рахунку – «*Illustriss. et potentiss. Ferrariensium duci Herculi II. Carolus Sigonius. S.*»; 4) арк. [3] I-го рахунку – «*Fasti Consulares ac Triumphi acti, a Romulo Rege usque ad ti. Caesarem*»; 5) арк. [1] II-го рахунку – другий титул; 6) арк. [2] II-го рахунку – «*Sereniss. ac illustriss. venetiarum principi Lavrentio Priolo Carolus Sigonius S.D.*»; 7) арк. [4] II-го рахунку – «*Caroli Sigonii in commentarium fastorum, ac triumphorum Romanorum praefatio*»; 8) арк. 152 II-го рахунку – «*Caroli Sigonii de nominibus Romanorum liber. Cur Romani multis nominibus vsi sint.*»; 9) арк. [169] II-го рахунку – «*Errata et praetermissa ita corrigenda ac svplenda*».

Оздоблення: гравірований друкарський знак: «*ex officina Stellae Giordanis Zileti*» (на першому та другому титулі); гравіровані ініціали.

Печатки: на титулі – «*Библиотеки историко-филологического института кн. Безбородко*», «*Ніжинський держпедінститут. Бібліотека*».

Палітурка: XVIII-XIX ст.: картон, папір, корінець та кутики обклеєні пергаменом.

Походження: примірник належав бібліотеці Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, куди надійшов 1877 року разом з книгозбірнею професора Боннського та Лейпцизького університетів **Фрідріха Річля** (1806-1876). Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

Бібліографія: Шамрай М. Альдини в бібліотеках України: Каталог. – № 99 [1].

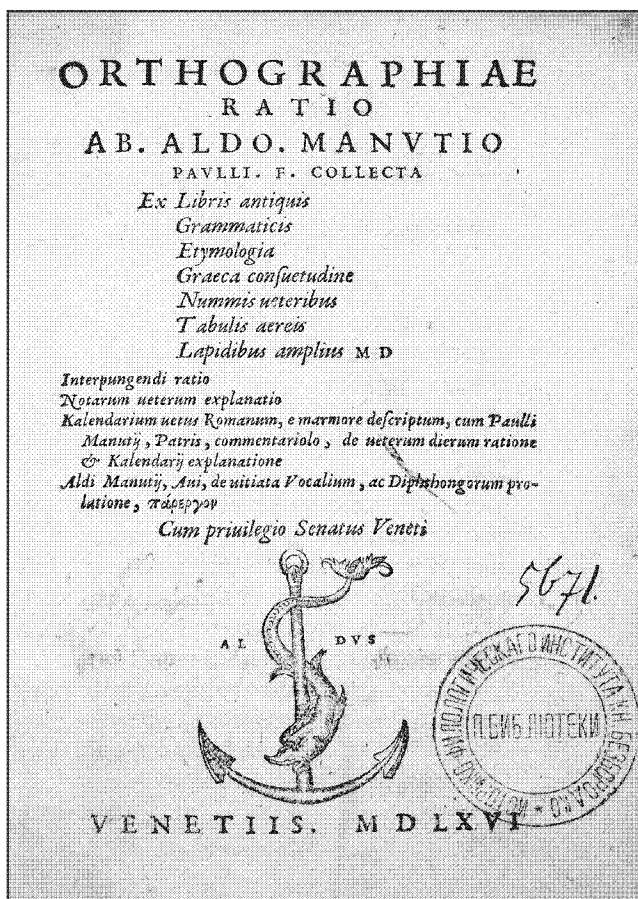
№6. Manutius, Aldus (jun.) (1547-1597). Orthographiae ratio. – Venetiis [Venezia]: [Paulus Manutius], 1566.

Конволют. Приплетено: Manutius, Aldus (jun.). De veterum notarum explanatione... Venetiis. 1566. (див. №7 нашого каталогу).

Інв. № 5671; Шифр: AIV 14№21.

ORTHOGRAPHIAE/ RATIO/ AB. ALDO. MANUTIO/ PAULLI. F. COLLECTA/ Ex libris antiquis/ Grammaticis/ Etymologia/ Graeca consuetudine/ Nummis ueteribus/ Tabulis aereius/ Lapidibus amplius MD/ Interpungendi ratio/ Notarum ueterum explanatio/ Kalendarium

uetes Romanum, e marmore descriptum, cum Paulli/ Manutij, Patris, commentariolo, de ueterum dierum ratione/ et Kalendarij explanatione/ Aldi Manutij, Aui, de uitiata Vocalium, ac Diphthongorum prolatione, παρεργων/ cum priuilegio Senatus Veneti./ Venetiis. 1566.

№6

8°. (17 x 11 см.). Сигнатури: A⁸-Z⁸ Aa⁸-Zu⁸ Aaa⁸-Ddd⁸.

Стор.: [7], 8-800. Примірник повний.

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 120 x 65 мм.

Помилки у пагінації: стор. 6 замість 176, стор. 906 замість 606, стор. 971 замість 671, стор. 50 замість 750. Арк. 95, 113, 276, 299, 316, 357, 361, 429, 452, 473, 491, 543, 569, 574, 649, 676, 694, 742, 768, 791-

795 – нумеровані. Колонтитул. Колонцифри вміщені у зовнішньому верхньому куті сторінки. Кустоди. Сигнатури позначені на перших 5 аркушах зшитку.

Склад видання: 1) стор. [1] – титул; 2) стор. [2] – чиста; 3) стор. [3] – «*Praestanti viro ivris vtrivsqve singulari cognitione ornato Francisco Morando Aldus Manutius Paulli F. S.P.D.*»; 4) стор. 7 – «*Orthographiae ratio ab Aldo Manutio Paulli F. collecta*»; 5) стор. 791 – «*Interpungendi ratio*»; 6) стор. 791 – чиста; 7) стор. 792 – «*Aldus Manutius Paulli F. Francisco Morando S.P.D.*»;

Оздоблення: друкарський знак видавничого дому нащадків Альда Мануція з написом «**Aldus**» на титульному аркуші.

Записи: На форзаці напис олівцем: «*Bonnae a. 1852. F.R.*». У тексті – рукописні помітки на берегах сторінок.

Печатки: «П[ечать] библиотеки Историко-филологического института кн. Безбородка», «Ніжинський держпедінститут. Бібліотека».

Палітурка: XIX ст.: картон, фарбований папір. Шкіряний корінець втрачено.

Походження: примірник належав бібліотеці Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, куди надійшов 1877 року разом з книгозбірнею професора Боннського та Лейпцизького університетів **Фрідріха Річля** (1806-1876). Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

Бібліографія: Adams H.M. *Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600.* – М 453 [12]; Шамрай М. *Альдини в бібліотеках України: Каталог.* – № 125 [1].

№7. Manutius, Aldus (jun.) (1547-1597). De veterum notarum. – Venetiis [Venezia]: [Paulus Manutius], 1566.

Приплетено до видання: Manutius, Aldus (jun.). Orthographiae ratio. – Venetiis. 1566. (див. № 6 нашого каталогу).

Інв. № 5671; Шифр: AIV 14№21.

DE/ VETERVM. NOTARUM/ EXPLANATIONE/ QVAE. IN. ANTIQVIS/ MONUMENTIIS OCCURUNT/ ALDI. MANUTII. PAULLI. F./ Commentarius/ Ad praestantem uirum/ AVRELIUM. PORTULACAM/ Venetiis. 1566.

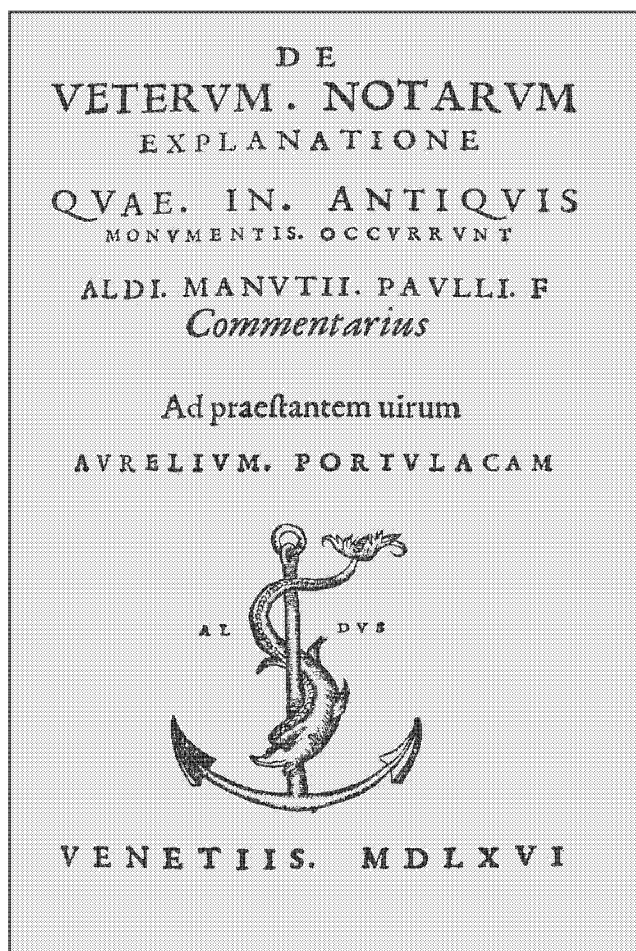
8°. (17 x 11 см.). Сигнатури: A⁸-L⁸ †⁸-††⁸.

Стор.: [7], 8-167, [41]. Примірник повний.

Друк: в один колір, в одну шпальту. Розмір набірної шпальти: 120 x 65 мм.

Помилки у пагінації: стор. 17, 24, 36, 49, 55, 64, 68, 77, 87, 89, 98, 108, 112, 117, 130, 137, 142, 152, 157, 165; 168-208 – нумеровані.

Колонтитул. Колонцифри вміщені у зовнішньому верхньому куті сторінки. Кустоди. Сигнатури позначені на перших 5 аркушах зшитку.

№7

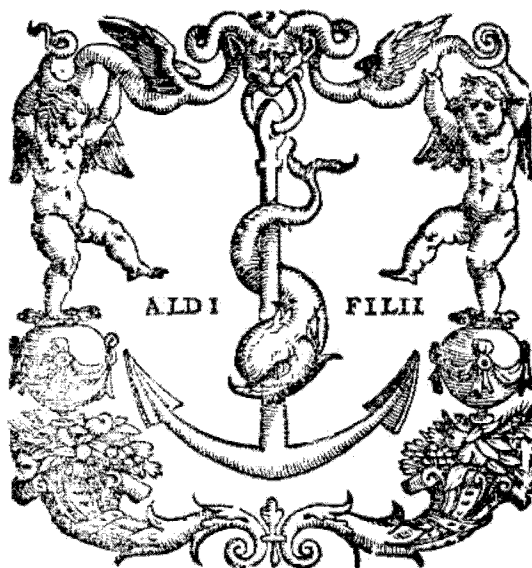
Склад видання: 1) стор. [1] – титул; 2) стор. [2] – чиста; 3) стор. [3] – «*Praestanti viro iuris Avrelio Portulacae Aldus Manutius Paulli F. S.P.D.*»; 4) стор. 7 – «*De veterum notarum explanatione*»; 5) стор. 168 – чиста; 6) стор. 169 – шмуцтитул: «*Sumpta ex Paulli Patris Commentario in epistolas Ciceronis*»; 7) стор. 170 – чиста; 8) стор. 171 – «*Veteres Numerorum...*»; 9) стор. 174-176 – чисті; 10) стор. 177 - шмуцтитул: «*Vetus Kalendarium Romanum... In aedibus Massaeiorum ad Agrippinam*»; 11) стор. 178 – чиста; 12) стор. 185 – «*Pavli Manutii Patris de veterum dierum ratione*»;

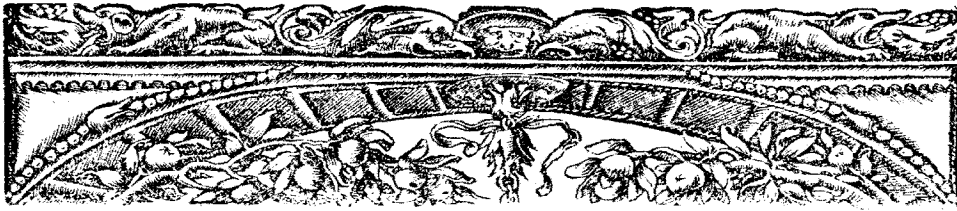
13) стор. 198 – «*Kalendarii romani explanatio*»; 14) стор. 202 – чиста; 15) стор. 203 – шмуцтитул: «*De vitata Vocalium ac Diphthongorum prolatione Aldi Pii Manutii Romani Avi παρέρυον*»;

Оздоблення: друкарський знак видавничого дому нащадків Альда Мануція з написом «**Aldus**» на титульному аркуші.

Зберігається у бібліотеці НДУ імені М.Гоголя.

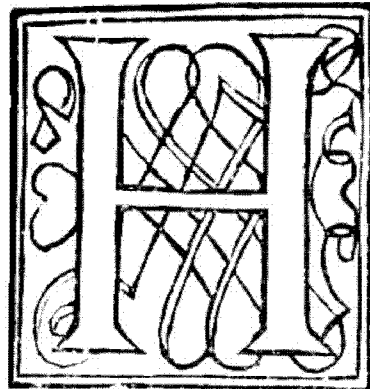
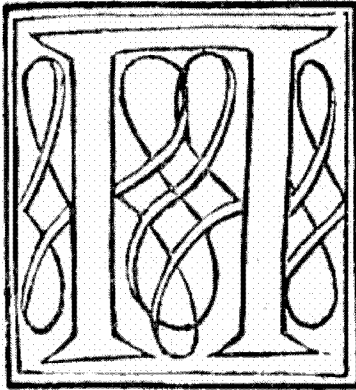
Бібліографія: Adams H.M. *Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600.* – М 453 [12]; Шамрай М. Альдини в бібліотеках України: Каталог. – № 125 [1].

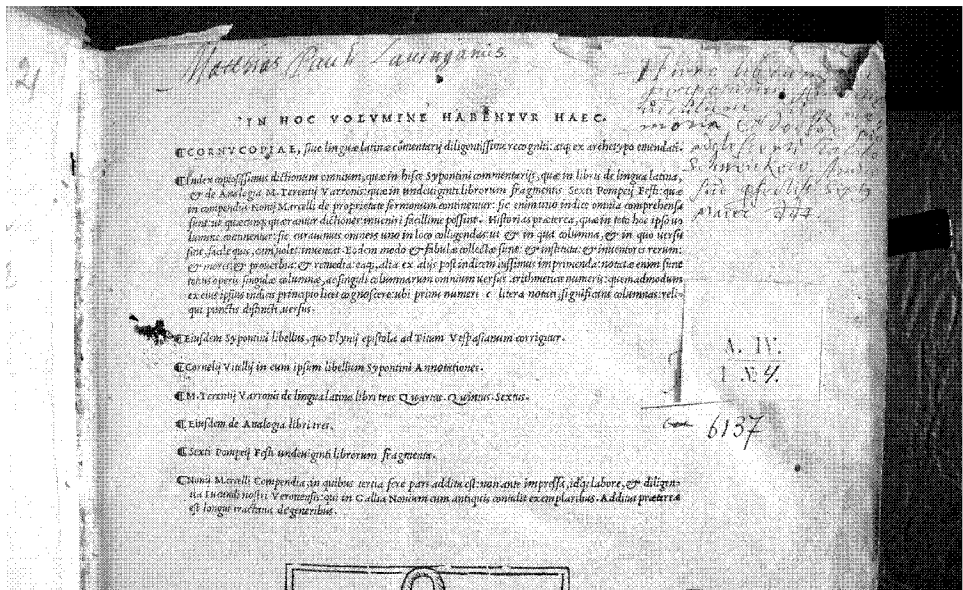
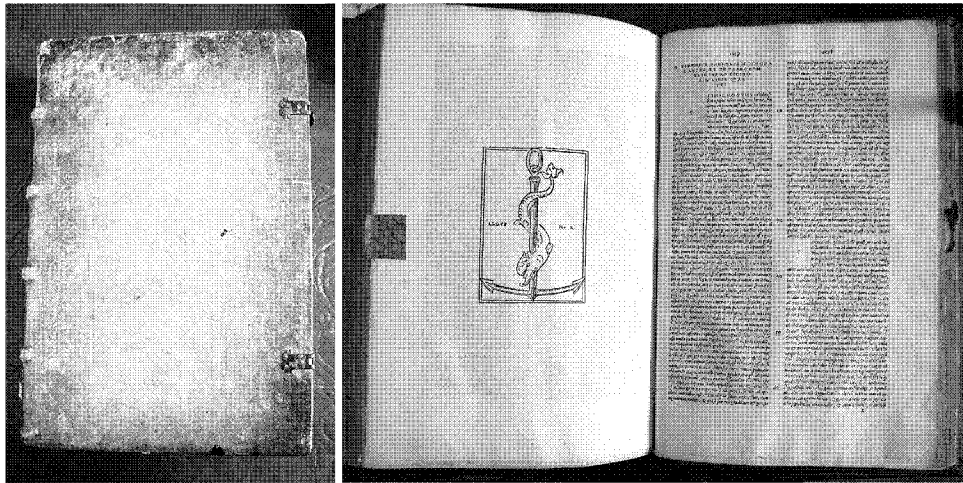

ПРИМІТКИ:

1. Шамрай М. Альдини в бібліотеках України: Каталог. – К., Академперіодика. 2008. – С.5-6; Лазурский В. Альд и альдины. – М.: Книга. 1977. – С.19.; Энциклопедический словарь Ф.Брокгауза и И.Ефрона. – СПб., 1890. – т. 1-а. – С. 530; Там само. – т.36 – С.565.
2. Лазурский В. Вказ. праця. – С.23.
3. Лазурский В. Вказ. праця. – С. 27-30; Шамрай М. Вказ. праця. – С.5-7.
4. Лазурский В. Вказ. праця. – С.24-25.
5. Энциклопедический словарь Ф.Брокгауза и И.Ефрона. – т.36 – С.565; Шамрай М. Вказ. праця. – С.8.; Лазурский В. Вказ. праця. – С.34.
6. Шамрай М. Вказ. праця. – С.5-6; Энциклопедический словарь Ф.Брокгауза и И.Ефрона. – Т.1-а. – С.530.
7. Лазурский В. Вказ. праця. – С.72-75.
8. Шамрай М. Вказ. праця. – С.11, 19.
9. Відділ забезпечення збереженості документів Державного архіву Чернігівської області в м. Ніжині (далі: НВ ДАЧО), Ф.1105, оп.2, од.зб. 194, арк. 2-19 зв.; Сторожевский Н. Нежинские греки. – К., 1863. – с. 25; Чернухін Є. Книжкові зібрання ніжинських греків// Грецьке православ'я в Україні. – К., 2001. – с.160, (№2, №7).
10. НВ ДАЧО, Ф. 1105, оп. 2, од.зб. 70, арк. 4-31.
11. Ситий І. Генеалогія української шляхти. – К., 2008. – №43.
12. Adams H.M. Catalogue of books printed on the Continent of Europe, 1501-1600. – Cambridge, 1967. Vol. 1-2.
13. Сторожевский Н. Нежинские греки. – К., 1863. – с. 25;
14. Каталог палеотипов из фондов ЦНБ им. В.Вернадского НАНУ. –К, 1995.

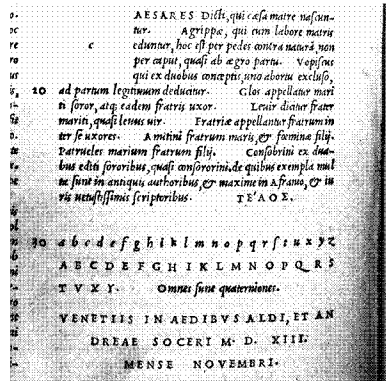

Гравіровані ініціали з альдинських видань
колекції НДУ імені М.Гоголя

№2. Perottus, Nicolaus (*Sepontinus*; *Perotti, Niccolo*. 1430-1480). *Cornucopiae siue linguae Latine commentarii*. – Venetiis [Venezia]: in aedibus Aldi et Andrea soceri. XI. 1513. (V. 1517?). Примірник НБУВ.

Оправа ХVI ст.; розгортка; маргіналії ХVI ст. на титульному арк.; колофон.

SERENISS. AC ILLVSTRISS.

VENETIARVM PRINCIPI

LAURENTIO PRIOLO

Carolus Sigonius S. D.

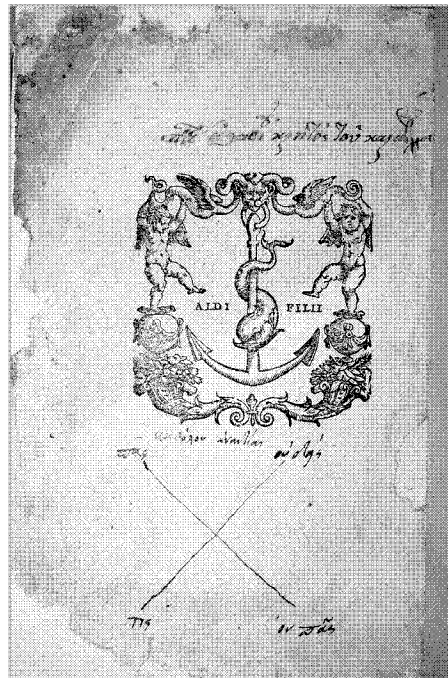
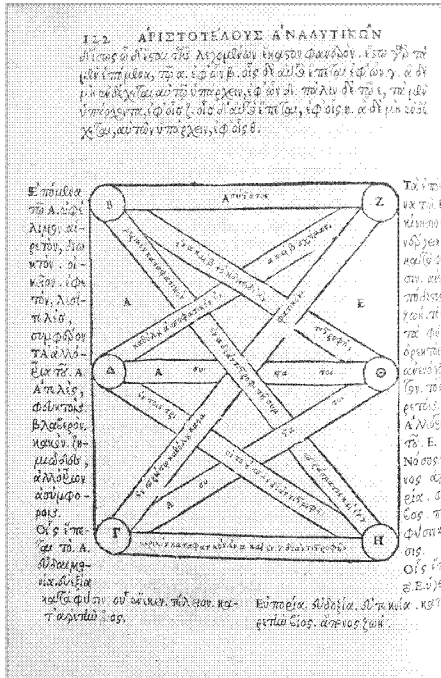
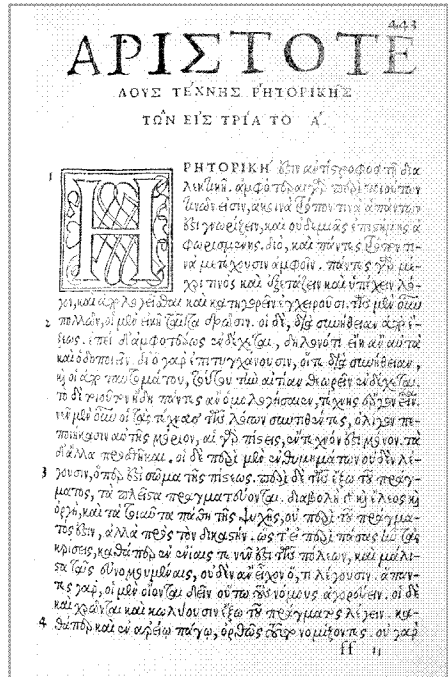

VM multis locis excellentem humani ingenij uim soleo mirari SERENISSIME PRINCEPS, tum maxime in eo, quòd cum lubrica, & præceps eius natura sponte ad uitium deferatur, unius tamen dignitatis, atque honestatis amore non solum à fraude, atque flagitio reuocetur, sed ad præclaras etiam, atque honestas res obeundas facile traducatur. cuius rei si causa subtilius inuestigetur, profecto nulla alia, nisi naturale quoddam, quo nostrum quisque trahitur, studium gloriæ inuenietur. quæ, cum in constanti, eaq; præclara aliorum de nostra uirtute opinione sit posita; incredibile est, quibus ipsa quasi facibus nostras mentes ad res etiam difficiles aggrediendas, & maxima adevenda pericula exigui sæpe fructus spe, uno duntaxat ardore famæ accendat. Est etiam altera nobis ingenerata cupiditas: ut, quam caduco ipso, & fragili corpore adipisci aternitatem non possumus, eam animo, atque egregijs animi, qui immortalis est, actionibus assequamur. aternitas autem nostrarum actionum honesta eorum hominum, qui futuri sunt, prædicatione, & memoria continetur. quæ quo puriori uirtutum è fonte ducentur, eò sine dubio ab ijs ad nos uberior gloria permanabit. præclara autem agendi ratio etsi latissime patere, atque in multas diffusa esse partes uidentur; illa tamen, nescio quo modo, omnium hominum iudicio, excellere, ac proxime ad deorum uim natura mortali accedere existimatur, quæ tota in ipsis iuuantibus hominibus est occupata. ut merito quondam etiam ij, qui tanta laude floruerint, pro dijs ab hominibus habiti, ac diuinis honoribus aucti, atque ornati sint. Quod si qui in hoc studio ulla aliquando cum laude uersati sunt, ij mihi fuisse potissimum uidentur, qui, uel ciuitates suas sanctè administrarunt, uel alienis iura integre reddiderunt. quorum quo magis uirtus in hominum genere subleuando enituit, eò commendatior erit hominum memoriæ sempiternæ; nisi forte aut Aristidis, aut Themistoclis, aut Camilli, aut Catonis memoriam ulla aliquando sæcula obscurabunt; aut Curi, Fabricij, & Paulli gloriam aliqua inimicæ uetustatis procella labefactabit. Ego uero non tam horum hominum, qui suis olim in ciuitatibus regendis uirtute præstiterunt, quam

2 2 eorum,

№4. Sigonius, Carolus. (Sigonio, Carl. 1523-1584). Fasti consulares. – Venetiis [Venezia]: apud Paulum Manutium. 1556.

Початковий аркуш.

№3. Aristoteles (384 – 322 a. ae. n.). Logica, rhetorica et poetica. Tomus I. – Venetiis [Venezia]: apud Aldi filios. 1551. Оправа ХУІІІ-ХІХ ст.; окремі аркуші; маргіналії ХУІ-ХУІІ ст. на прикінцевому аркуші.

ЗМІСТ

Морозов О.С.
«Альдини» в бібліотечному зібранні
Ніжинського історико-філологічного
інституту князя Безбородька
7

Каталог «альдин»
з колекції книжкових пам'яток
бібліотеки Ніжинського історико-філологічного
інституту князя Безбородька
14

Примітки
31

«Альдини» в бібліотечному зібранні Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька: каталог. / упор. О.С.Морозов. – Ніжин: ТОВ «Ферокол», 2010. – 40 с.; іл.

ISBN 978-966-96864-8-0 (Серія «Книжкові пам'ятки у фондовому зібранні бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя»)

Каталог «альдин» з фондів бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя продовжує серію видань, спрямованих на бібліографічне розкриття фондових колекцій одного з найдавніших науково-просвітницьких книжкових зібрань Лівобережної України, і містить у собі детальний науковий опис стародруків XVI століття, що були надруковані у венеціанській друкарні славетного італійського вченого-гуманіста й друкаря Альда Мануція і його нащадків. Текстовий опис нечисленної, але надзвичайно цінної колекції «альдин» бібліотеки НДУ імені М.Гоголя супроводжується передмовою та альбомом ілюстрацій.

Видання присвячене 190-річчю заснування бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та розраховане на фахівців-книгознавців, істориків, філологів, культурологів, студентів та широкий читацький загал, якому цікава антична спадщина, історія книгодрукування та діяльність італійських гуманістів доби Відродження.

УДК 025.343.3:099

ББК 78.37

Наукове видання

Серія:
**«Книжкові пам'ятки
у фондовому зібранні бібліотеки
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя»**

заснована в 2010 році

**«А Л Ь Д И Н И»
В БІБЛІОТЕЧНОМУ ЗІБРАННІ
НІЖИНСЬКОГО ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО
ІНСТИТУТУ КНЯЗЯ БЕЗБОРОДЬКА**

Автор передмови та упорядник:
Олександр Морозов

Редактор:
Ленченко Н.О.

Комп'ютерна верстка та макетування:
Морозов О.С.

Коректор:
Мірошник М.В.

Підписано до руки 20.04.2010. Формат 70x100/16
Гарнітура Arial. Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 14,30. Обл.- вид. арк. 14,28
Тираж 100 пр. Зам. № 005

Віддруковано з оригінал-макетів замовника у видавництві ТОВ «НВП Феровол»
пров. Лікарський, 7, м. Ніжин, Чернігівська обл.
тел./факс (04631) 7-14-98

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Суб'єктів видавничої справи ДК № 3503 від 19.06.2009 р.